

Allvarlig kritik mot Förvaltningsrätten i Falun för långsam handläggning av ett mål om sjukpenning

Beslutet i korthet: Förvaltningsrätten tog ett år och nio månader på sig att handlägga ett mål om sjukpenning. I sitt svar till JO hänvisade förvaltningsrätten till problem efter en omorganisation den 15 februari 2010. I beslutet konstateras att det nu snart har gått tre år sedan den 15 februari 2010 och att det inte längre går att med anspråk på trovärdighet åberopa omorganisationen som ursäkt för långa handläggningstider. Förvaltningsrätten får allvarlig kritik.

Anmälan

AA framförde i en anmälan, som kom in till JO i augusti 2012, klagomål mot Förvaltningsrätten i Falun med anledning av handläggningstiden i ett mål om sjukpenning. Han uppgav bl.a. att han överklagade Försäkringskassans beslut i februari 2011 men att målet fortfarande inte hade avgjorts.

Utredning

Dagboksbladet i målet (612-11) begärdes in och granskades. Härav framgick i huvudsak följande. Överklagandet kom in till domstolen den 10 februari 2011. Sedan Försäkringskassan förelagts att svara på överklagandet och kommit in med sådant yttrande den 2 mars 2011 syntes målet ha bedömts som klart för avgörande. Den 25 april 2012 gav AA in kompletterande handlingar i målet. Kommunikationen återupptogs och målet syntes därefter åter ha bedömts som klart för avgörande den 25 maj 2012.

Ärendet remitterades till förvaltningsrätten för upplysningar och yttrande om handläggningstiden i målet. Förvaltningsrätten (lagmannen BB) kom in med ett remissvar enligt följande.

Chefen för enhet 1, rådmannen CC, som hade ansvaret för målet till dess att det fördelades på dömande domare, har anfört följande.

”Efter att mål nr 612-11 kommit in bedömdes det som klart för uppsättning (KFU, dvs. då det som tidigast kan lämnas till handläggare) den 3 mars 2011. Den 18 november 2011 kom ytterligare ett sjukpenningmål in (mål nr 4911-11) som sambandslottades med mål nr 612-11. Det målet bedömdes som KFU den 2 januari 2012. Därefter väntade båda målen på att handläggare skulle sätta upp förslag till dom. Vid denna tidpunkt hade förvaltningsrätten ett förhållandevis stort antal öppna

sjukpenningmål äldre än ett år i balans och målen handlades i regel i målnummerordning.

Den 25 april 2012 kom det in kompletterande handlingar som avsåg båda målen. Skriftväxlingen återupptogs av den anledningen omgående och målen bedömdes på nytt som KFU den 25 maj 2012. Sedan den 27 april 2012 handlades de två sjukpenningmålen tillsammans med ett mål om sjukersättning (1908-12) som samma dag kom in till förvaltningsrätten.

I samband med den senaste KFU-bedömningen den 25 maj 2012 påbörjade handläggare uppsättning av förslag till dom i samtliga tre mål och dessa bedömdes som KFA (klara för avgörande, fördelades i samband med det på domare) den 7 juni 2012.

Sammanfattningsvis var det äldsta sambandsmålet ett år och fyra månader gammalt när målen blev KFA i juni. Sjukpenningmålet nr 4911-11 var vid KFA-tidpunkten mindre än sju månader gammalt. Det bör beaktas att sjukpenningmålen åter skriftväxlade från april 2012, och att de tillsammans med sjukersättningsmålet togs om hand för uppsättning omedelbart efter att denna skriftväxling hade avslutats”.

Målet fördelades på mig den 7 juni 2012. Som lagman hör jag inte till någon av enheterna utan hjälper till där det behövs. Under sommarmånaderna är antalet domare i tjänst förhållandevis litet, varför de mål som i arbetsordningen pekas ut som förtursmål, i huvudsak tvångsmål, prioriteras särskilt. Under veckorna fram till min semester, som påbörjades den 23 juli 2012, avgjorde jag sammanlagt 62 mål, varav ett stort antal var tvångsmål som avgjordes efter muntlig förhandling. De 13 socialförsäkringsmål jag avgjorde under perioden bedömde jag som än mer brådskande än det aktuella målet. När jag kom tillbaka från semestern den 27 augusti 2012 behövdes jag på enhet 2, varför de mål jag hade öppna på enhet 1 övertogs av rådmannen DD som har anfört följande.

”Jag fick målen och omfördelade dem till min domarkod den 6 september 2012. Vid tidpunkten låg cirka 70 mål färdiguppsatta som jag enligt bemanningsplanen för enhet 1 (gällande från den 3 september 2012) skulle handlägga. Vissa av de uppsatta målen var av förturskaraktär (begäran om förtursförklaring fanns i flera mål) och flertalet rörde också föreslagna bifall, korta spärrtider i körkortsmål etc. Jag prioriterade i sedvanlig ordning målen. Under september 2012 handlade jag även en del förtursmål (tvångsmål) som gjorde att min prioritering av andra mål fick ändras. I mitten av oktober 2012 fick jag möjlighet att koncentrera mig på AA:s mål och kunde då konstatera att det krävdes att domsförslaget till viss del skrevs om, vilket jag beslutade att göra själv. Målen föredrogs i vecka 45 och expedierades den 9 november 2012. Jag har gjort vad jag har kunnat för att så snabbt som möjligt kunna få fram ett avgörande”.

Jag vill avslutningsvis beklaga att AA har fått vänta så länge på sin dom. Bakgrunden till den långa handläggningstiden är de stora balanser av bl.a. socialförsäkringsmål som byggdes upp i samband med sammanläggningen av länsrätterna i Falun och Gävle. Vi ser naturligtvis allvarligt på situationen och har på olika sätt försökt komma till rätta med problemet, bl.a. genom att anlita förstärkningsdomare. Målet är att balanserna under nästa år ska minska betydligt, och att den sammanlagda handläggningstiden för ett socialförsäkringsmål inte ska överstiga 12 månader.

AA bereddes tillfälle att yttra sig över remissvaret.

Bedömning

Sedan den 1 januari 2011 stadgas i regeringsformen ett uttryckligt krav på att en rättegång ska genomföras inom skälig tid (2 kap. 11 § andra stycket). Vidare föreskrivs i 17 § förordningen (1996:382) med förvaltningsrättsinstruktion att mål vid förvaltningsrätt ska avgöras så snart det kan ske, vilket innebär att mål som är klara

för avgörande inte får bli liggande under någon längre tid. Genom regleringsbrev för budgetåren 2011 och 2012 avseende Sveriges domstolar beslutade regeringen att inriktningen för huvuddelen av målen i förvaltningsrätterna skulle vara att de inte tar längre tid än sex månader att avgöra i varje instans. För år 2013 har regeringen beslutat att inriktningen ska vara att 75 procent av målen i förvaltningsrätterna ska ta högst sex månader att avgöra i varje instans.

Förvaltningsrätten i Falun bildades den 15 februari 2010 genom att länsrätterna i Gävleborgs län och Dalarnas län lades samman. Detta utgjorde ett led i en större omorganisation som genomfördes år 2010 och som innebar att 23 länsrätter blev 12 förvaltningsrätter. Under den första tiden bedrevs verksamheten i såväl Gävle som Falun men sedan den 30 augusti 2010 är domstolen lokaliserad till Falun. Då infördes också en ny organisation på domstolen.

Jag genomförde den 31 augusti – 2 september 2011 en inspektion vid förvaltningsrätten (JO:s ärende 4330-2011). Vid granskningen kunde konstateras att handläggningstiden i ett antal mål, främst socialförsäkringsmål och skattemål, hade blivit påfallande lång. I flera fall hade målen legat klara för uppsättning/avgörande under mer än ett års tid. Förvaltningsrätten informerade mig om att balanserna hade uppkommit bl.a. som en följd av det arbete som genomförts med att lägga samman två domstolar och att införa en ny organisation.

Det nu aktuella målet kom in till domstolen den 10 februari 2011 och avgjordes den 9 november 2012. Målets totala handläggningstid har därmed uppgått till ett år och nio månader. Den kommunikering som skett i målet har vidtagits under två perioder med en sammanlagd tidsåtgång på mindre än två månader. Enligt remissvaret är, även i detta fall, förklaringen till den långa handläggningstiden de stora balanser av bland annat socialförsäkringsmål som byggdes upp i samband med omorganisationen år 2010.

Jag har i och för sig förståelse för att en omorganisation medför påfrestningar för en domstol och då även kan ha en negativ inverkan på domstolens handläggningstider. Jag har också från andra förvaltningsrätter fått information om att likartade problem uppstått med anledning av nämnda omorganisation. Emellertid har det nu snart gått tre år sedan den 15 februari 2010. Det går inte längre att med anspråk på trovärdighet åberopa omorganisationen som ursäkt för långa handläggningstider. Förvaltningsrätten har tagit orimligt lång tid på sig för att handlägga AA:s mål och förtjänar allvarlig kritik.

Jag noterar att domstolen vidtagit åtgärder för att försöka komma till rätta med de långa handläggningstiderna. I sammanhanget kan jag dock inte undgå att uttrycka min oro över det besvärliga balansläge som synes råda. Det återstår uppenbarligen en hel del arbete för domstolen.

Med dessa uttalanden avslutas ärendet.